

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie ze skargi dłużników na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym, w postaci wyznaczenia terminu licytacji nieruchomości z udziałem wierzyciela na skutek zażalenia dłużników od postanowienia Sądu Rejonowego z 27 maja 2013 r.

Czy wobec zniesienia sądu (Sądu Rejonowego w G.) sędzia przeniesiony bez swej zgody do innego sądu (Sądu Rejonowego w Ł.) na podstawie art. 75 §3 w zw. z art. 75 §2 pkt 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. – prawa o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 427 z późn. zm.) na mocy decyzji podpisanej przez podsekretarza w Ministerstwie Sprawiedliwości był właściwie umocowany do orzekania w ramach sądu do którego w ten sposób został przeniesiony?

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Ł. w VIII Zamiejscowym Wydziale Cywilnym w G. oddalił skargę dłużników M. M. i J. M. złożoną od czynności komornika w postaci wyznaczenia terminu licytacji. Sąd Rejonowy nie podzielił argumentacji skarżących, którzy powoływali się na brak prawomocności opisu i oszacowania nieruchomości, co ich zdaniem uniemożliwiało wyznaczenie licytacji. Dlatego domagali się uchylenia wadliwej w ich mniemaniu czynności komornika w postaci wyznaczenia terminu licytacji, a także wnosili o zawieszenie postępowania egzekucyjnego skierowanego do nieruchomości do czasu rozpoznania skargi na mocy art. 821 k.p.c.. Wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego również został oddalony.

Powyższe postanowienie dłużnicy w całości zaskarżyli zażaleniem, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Podnieśli zarzut naruszenia przepisów procedury – art. 49, 50 §3 i 51 k.p.c., skutkujący nieważnością postępowania na mocy art. 379 pkt 4 k.p.c., ponieważ nie został rozstrzygnięty wniosek o wyłączenie sędziego C. W., który podjął merytoryczne rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie.

W przedmiotowej sprawie sędzią orzekającym był sędzia C. W.

Odnosząc się pokrótce do zarzutów zażalenia stwierdzić trzeba, że w przedmiotowym postępowaniu, wszczętym na skutek skargi dłużników na czynność komornika nie składali oni wniosku o wyłączenie sędziego C. W. od rozpoznania sprawy. Domaganie się powstrzymania od orzekania przez sędziego z urzędu, w sytuacji gdy skarżący nie złożyli wniosku o wyłączenie tegoż sędziego nie znajdowało podstaw faktycznych i prawnych. Ewentualne złożenie przez nich wniosku o wyłączenie tego samego sędziego w innej sprawie (z udziałem skarżących toczyły się i nadal toczą liczne postępowania) nie skutkowało automatycznym wyłączeniem go w niniejszym postępowaniu.

Zgodnie z art. 378 §1 k.p.c., 379 k.p.c. w zw. z art. 13 §2 k.p.c. oraz 397 §2 k.p.c. Sąd II instancji bierze po rozprawę z urzędu nieważność postępowania, spowodowaną m. in. sprzecznością składu sądu orzekającego z przepisami prawa.

Z dniem 1 stycznia 2013 r. na podstawie §1 pkt 14) ppkt a) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (poz. 1121 Dz. U. z 2012 r.) został zniesiony Sąd Rejonowy w G. obok innych 78 zniesionych sądów rejonowych. Terytorium jego właściwości miejscowej zostało objęte obszarem właściwości Sądu Rejonowego w Ł. na mocy §3 pkt 19) ppkt a) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (poz. 1223 Dz. U. z 2012 r.). Następnie na podstawie §2 pkt 14) ppkt a) zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 29 listopada 2012 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości z 2012 r., poz. 168) – został utworzony VIII Zamiejskowy Wydział Cywilny z siedzibą w G. dla spraw cywilnych z obszaru właściwości miejscowej zniesionego Sądu Rejonowego w G.

W tym Wydziale zamiejscowym rozpoznana została przedmiotowa skarga dłużników na czynność komornika, a orzekał w niej Sąd Rejonowy w Ł., w jednoosobowym składzie w osobie sędziego C. W. [...]. Sędzia ten został przeniesiony decyzją wydaną na podstawie art. 75 §3 w związku z art. 75 §2 pkt. 1 prawa o ustroju sądów powszechnych z 27 lipca 2001 r. (tekst. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 427 z późn. zm.) z uprzedniego miejsca służbowego, tj. Sądu Rejonowego w G., na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Ł. Nie kwestionował jej w drodze odwołania.

Przy rozpoznawaniu zażalenia od postanowienia wykreowanego przez sędziego C. W. Sąd Okręgowy powziął poważne wątpliwości co do charakteru prawnego oraz skuteczności i prawidłowości decyzji Ministra Sprawiedliwości, przenoszącej sędziego – członka jednoosobowego składu orzekającego Sądu Rejonowego z uprzedniego miejsca służbowego w Sądzie Rejonowym w G. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Ł., zwłaszcza, że decyzji tej nie podjął osobiście Minister Sprawiedliwości, lecz podsekretarz stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – P. W., które to stanowisko nie figuruje w katalogu art. 75 §3 prawa o ustroju sądów powszechnych, jako dające uprawnienia do wydania decyzji o przeniesieniu sędziego. Rodzi to pytanie, czy i na jakich zasadach tak umocowany urzędnik posiada uprawnienia do zastępowania Ministra Sprawiedliwości przy podejmowaniu decyzji dotyczącej statusu sędziego.

Powyższe prawnoustrojowe kwestie były przedmiotem rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 17 lipca 2013 r., sygn. III CZP 46/13, a także w uchwale z 17 lipca 2007 r., sygn. III CZP 81/07, publ. OSNC 2007 r., nr 10, poz. 154.

Sąd Okręgowy podziela pogląd prawny zaprezentowany w uzasadnieniu uchwały z 17 lipca 2013 r., sygn. III CZP 46/13, że przewidziane w art. 75 §3 prawa o ustroju sądów powszechnych uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe nie należy do zakresu władzy wykonawczej i nie jest decyzją administracyjną *sensu stricte*, gdyż nie jest elementem nadzoru administracyjnego nad sądami (art. 9 p.u.s.p.) i nie obejmuje sfery jurysdykcyjnej przyznanej konkretnemu sędziemu.

Przeniesienie sędziego z powodu zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych stanowi odstępstwo od przewidzianej w art. 180 ust. 2 Konstytucji zasady nieprzenoszalności sędziów i zostało uregulowane ust. art. 180

Konstytucji oraz skonkretyzowane w przepisach ustrojowych, w których czynności w tym zakresie powierzono Ministrowi Sprawiedliwości. Kompetencje przyznana Ministrowi Sprawiedliwości w art. 75 §3 p.u.s.p. nie mieszczą się w sferze administracyjnej, a ich realizacja w postaci decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe nie stanowi wykonywania uprawnień z zakresu administracji publicznej, w szczególności wykracza poza kompetencje obejmujące kierowanie działem administracji rządowej jakim jest dział oznaczony mianem „sprawiedliwości” na podstawie ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., nr 65, poz. 437, z późn. zm.). Przez to trudno uznać taki akt władczy za decyzję administracyjną *sensu stricte*; należy on bowiem do procedur obowiązujących wewnątrz władzy sądowniczej i kształtujących jej zakres terytorialny. Nie mają więc do takiego aktu (zwanego wolą ustawodawcy decyzją) zastosowania przepisy kodeksu postępowania administracyjnego dotyczące zaskarżalności, ostateczności i wykonalności decyzji administracyjnych, ani art. 34 ust. 2 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.

Badając skuteczność takiej decyzji Ministra Sprawiedliwości o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe na podstawie art. 75 §3 w zw. z art. 75 §2 pkt 1 prawa o ustroju sądów powszechnych, Sąd Najwyższy w przedmiotowej uchwale z 17 lipca 2013 r. doszedł do przekonania, że decyzja ta – jeżeli jest zgodna z prawem – wywołuje skutek od chwili doręczenia jej sędziemu. Stanowisko to podziela Sąd orzekający w niniejszej sprawie przedstawionej z pytaniem prawnym.

Jednakże decyzja z 14 listopada 2012 r., dotycząca przeniesienia sędziego C. W. (który rozpoznał przedmiotową sprawę) na nowe miejsce służbowe, do Sądu Rejonowego w Ł., została podjęta nie przez Ministra Sprawiedliwości, które to stanowisko sprawował wówczas Jarosław Gowin, a przez W. W. – jako działającego z jego upoważnienia Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Ja kto już stwierdzono, przewidziane w art. 75 §3 p.u.s.p. uprawnienie Ministra Sprawiedliwości nie należy jednak do zakresu władzy wykonawczej i nie jest decyzją administracyjną *sensu stricte*. Dlatego do wydania powyższego aktu nie mogły mieć zastosowania przepisy art. 37 ust. 1 i ust. 5 ustawy z 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 392 z późn. zm.) ani

przepisy ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (tekst jedn. Dz.U. z 2013, poz. 743 z późn. zm.), dotyczącej m. in. zadań ministrów kierujących określonym działem administracji publicznej w sprawowaniu władzy wykonawczej.

Realizując kompetencje należące do zakresu władzy sądowniczej Ministra Sprawiedliwości działa nie jako organ administracji publicznej, lecz występuje w roli organu władzy publicznej, a wówczas na mocy art. 36 ustawy o Radzie Ministrów zastąpić go może tylko Prezes Rady Ministrów lub inny wskazany przez niego członek Rady Ministrów i jedynie w wypadku nieobsadzenia stanowiska Ministra Sprawiedliwości lub w razie jego czasowej niezdolności do wykonywania obowiązków. Reasumując: kompetencje organu administracji publicznej, przyznane na podstawie przepisu szczególnego, nienależące do sfery administracji publicznej, nie mogą być przekazywane innej osobie. Wobec powyższego trzeba przyjąć, że przewidziane w art. 75 §3 w zw. z art. 75 §2 pkt 1 p.u.s.p. uprawnienie do przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe przysługuje wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości, a *contrario* nie może być przekazane innej osobie, w tym sekretarzowi lub podsekretarzowi stanu.

Podkreślić trzeba, że Podsekretarz Stanu W. W. nie posiadał stałego upoważnienia do zastępowania Ministra Sprawiedliwości w sprawach związanych z podejmowaniem decyzji dotyczących tworzenia, znoszenia, przekształcania oraz zmiany struktury wewnętrznej sądów powszechnych, a także podejmowania decyzji w sprawach kadr sędziowskich, odpowiedzialności dyscyplinarnej, powołania prezesów i wiceprezesów sądów rejonowych, za wyjątkiem decyzji zastrzeżonych do wyłącznej kompetencji Ministra Sprawiedliwości i Sekretarza Stanu. Takie uprawnienia na mocy §4 ust 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości nr 173/12/BM z 31 sierpnia 2012 r. (zmienionym zarządzeniami nr 188/12/BM z 21 września 2012 r. i nr 195/12/BM z 4 października 2012 r.) w sprawie ustalenia zakresu czynności członków Kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Dyrektora Generalnego Urzędu otrzymał bowiem Podsekretarz Stanu W. H. Podsekretarz Stanu W. W. zgodnie z §6 ust. 2 pkt 5 powołanego zarządzenia otrzymał uprawnienia do zastępowania Podsekretarza Stanu W. H. w wypadku jego nieobecności oraz wyłączenia go od udziału w postępowaniu w sytuacjach określonych w kodeksie postępowania administracyjnego. Tymczasem w dacie podpisania decyzji z 14 listopada 2012 r. w przedmiocie przeniesienia sędziego C.

W. Podsekretarz Stanu W. H. pełnił swoje obowiązki, o czym świadczy podpisanie przez niego pisma z 14 listopada 2012 r., znak DSD – 001 – 2/12/53.

Na marginesie można zaznaczyć, że w orzecznictwie i piśmiennictwie od dawna zostały ugruntowane poglądy co do kompetencji przyznanych różnym organom administracji publicznej na mocy przepisów szczególnych, obejmujących działania nienależące do sfery administracji (np. uchwały z 27 września 1991 r., III CZP 61/91, OSNCP 1992 r., nr 4, poz. 49, z 22 grudnia 1980 r., III CZP 39/80, OSNCP 1981 r., nr 7, poz. 121, z 10 października 1979 r., III CZP 65/79, OSNCP 1980 r., nr 3, poz. 46 i z dnia 9 lutego 1974 r., III CZP 64/73, OSNCP 1974 r., nr 7 – 8, poz. 121 oraz wyrok z dnia 19 marca 1982 r., III CRN 35/82, LEX nr 8405).

W tej sytuacji Sąd Okręgowy podziela stanowisko, że decyzja o przeniesieniu na inne miejsce służbowe nie podjęta bezpośrednio i wyłącznie przez Ministra Sprawiedliwości a inną osobę na podstawie upoważnienia Ministra, winna być uznana za bezprawną, a przez to dotkniętą sankcją nieważności, zaś sędzia, którego ona dotyczy, nie może wykonywać władzy jurysdykcyjnej w sądzie (na obszarze jurysdykcyjnym), do którego został w ten sposób przeniesiony. Skład orzekający z jego udziałem jest zatem sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c..

Kwestia ważności postępowania podlega zaś badaniu z urzędu w każdym stanie sprawy i polega także na sprawdzenia czy skład sądu był zgodny z prawem, czyli w rozważanej sytuacji, czy decyzja o przeniesieniu na nowe miejsce służbowe sędziego wchodzącego w skład sądu orzekającego została podjęta zgodnie z prawem, a w szczególności czy procedował uprawniony podmiot i we właściwym trybie. W rozważanym sprawie uzyskanie pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie nie wydaje się możliwe.

Dla porządku stwierdzić jednak trzeba, że możliwe jest inne, utilitarne podejście do omawianego zagadnienia, które zdaje się wskazywać na celowość pogodzenia się z kwestią złożenia podpisu na dokumencie o przeniesieniu sędziego w warunkach powyżej omawianych przez urzędnika zastępującego Ministra Sprawiedliwości w ramach powierzonych mu czynności stale lub *ad hoc*. Praktycznie bowiem status sędziego tak przeniesionego nie uległ zmianie. Poza tym wypowiedane już były poglądy o dopuszczalności powierzenia przez Ministra Sprawiedliwości czynności związanych z delegowaniem sędziów (wprawdzie za zgodą sędziego) na mocy art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie

Ministrów (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 392 z późn. zm) w uzasadnieniach zdań odrębnych do uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r., BSA I-4110/07, publ. OSNC 2008 r., nr 4, poz. 42.

Dodać też należy, Sąd Najwyższy w komunikacie opublikowanym w dniu 13 października 2013 r. podkreślił, że podejmując w dniu 17 lipca 2013 r. uchwałę w sprawie III CZP 46/13 rozstrzygał kwestię ważności postępowania w konkretnej sprawie, w której przedstawiono zagadnienie prawne, co niejako wskazuje, że stosowanie zaprezentowanych w niej poglądów do podobnych stanów faktycznych nie powinno mieć miejsca. Dlatego Sąd Okręgowy uznał za konieczne ponownie przedstawić analogiczne zagadnienie do rozstrzygnięcia, w stanie sprawy różniącym się jedynie faktem braku odwołania przeniesionego sędziego od decyzji wydanej na podstawie art. 75 §3 w zw. z art. 75 §2 pkt 1 p.u.s.p..

Wobec powyższego, na mocy art. 390 §1 k.p.c. Sąd Okręgowy przedstawił do rozpoznania zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości.

/km/